



La Présidence De la Polynésie française

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 7 nō eperera 2021

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau
--

'Afata faahotu 'i te mau 'oire : turu 'i te faatupuraa 'ohipa 'a te mau 'oire

Te poritita 'a te Fenua nō te apee 'i te 'e te pa'epa'e 'i te mau 'opuaraa faatupu 'ohipa 'a te mau 'oire, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'e faataa 'e 30 tauturu nā te mau 'oire 'o te mau taamotu.

Tei te tai'o 'e 695 mirioni toata nō te hō'ē faatupuraa 'ohipa 'i te faito titauhia 1,2 miria toata, te tuhaa amohia 'e te Fenua 'e 56%. 'E turu teie i nau paturaa 15 'e nō te fatu mai 'i te tauihaa.

'I te pae 'o te mau paturaa, te 'oire 'o Tureia 'e Maareva, 'ua haamana te 'Apooraahau 'e 3 turu nō te mau tātā'iraa faataahia 120 mirioni, titauhia nō teie 'opuaraa 158 mirioni toata, 'e amo te Fenua 76%. Hamana'o na ê 'ua turu 'ē mai na te Fenua 'i hi'opo'araa nō te mau 'ōpuaraa. 'E mau 'ōpuaraa faufaa rahi nō teie mau motu atea, 'ia fāna'o ato'a a'e te huiraatira 'i te uira pāpū 'e te taraira.

'I te pae 'o te haatu'aro 'e te mau taatiraa, nō te 'oire 'o Hikueru, Punaauia, Taiarapu too'a'oterā, Teva i Uta 'e Tupuai. 'E amo te Fenua 142 mirioni toata nō te hō'ē faa'ohiparaa faufaa 'i te faito 327 mirioni toata. Faathia teie tauturu nō te tātā'iraa 'e te faarahiraa 'i te mau fare, taa'ē atu 'i vāhi faa'eta'etaraa tino Vaihi pii noahia na « Vaitavere », 'e vai 'i Punaauia, titauhia ia te hō'ē faanahora rahi atu nō te tai'o huiraatira rahi atu.

Te 'oire Uturoa te fāna'o ato'a 'i te tauturu nō te tātāiraa 'i tā na 'ōpereraa pape mā 'i Faafau. Titauhia 14 mirioni toata 'e amo te Fenua 11,4 mirioni toata.

Te hunaraa ma'i Te Ea Nui 'i St. Hilaire Faaa 'o tei āpi roa 'i teie mahana, 'ua tutur na te Fenua 'i te tuhaa mātāmua 'o te mau paturaa pa'epa'e huna ma'i. 'O teie te piti 'o te tuhaa 'ohipa 'e turuhia 'e te Fenua, 'e 'o tei haamanahia 'e te 'Apooraahau 'i te faito 'e 54,7 mirioni toata, titauhia nō teie 'ōpuaraa 109 mirioni.

Te tuhaa nō te mau purumu, 'e toru aniraa tei fāriihia nā te 'oire 'o Nuku Hiva, Uturoa 'e Teva i Uta. Te Aroa Rosewood, Punamoe 'e Nuutafaratea, 'o te fifi noa nei 'i te tau ua, numerahia nō teie tapura 'ohipa 143 mirioni toata, 'e amo te Fenua 'e 86 mirioni.

Nô te mau 'oire, Huahine 'e Fakarava te fana'o 'i te tauturu nô te faarahi 'i ta raua fare 'oire. Numerahia 78 mirioni toata, 'e amo te Fenua 'e 51,8 mirioni toata.

Te tuha nô te mau faturaa tauihaa.

Nô Aruatua, Fangatau, Hiva Oa, Makemo, Moorea-Maiao, Pukapuka, Rimatara 'e Tahuata te fana'o 'i te hô'ê tuhaa tauturu 'i te faito 118 mirioni toata nô te hô'ê tai'o 'e 202 mirioni toata tauihaa 'e poro'ihia 'e Râtou.

Te pae 'o te utaraa tamarii haapii, nô Hiva Oa, Nuku Hiva, Rapa 'e Taputapuatea te fâna'o 'i te tauturu nô te haamaiata'i 'i utaraa tamarii haapii. Faataahia teie tauturu nô te fatu mai 'i te pereoo mataeinaa i te faito 144 mirioni toata, 'e amo te Fenua 'e 74 mirioni.

Nâ Papeete 'o te fâna'o 'i te turu 'a te Fenua nô te hoo mai 'i te mau tâpû fenua nô te toro 'i te purumu 'âpî 'e vai 'i Manuhô'ê. Titauhia 'e 53,6 mirioni 'e amo te Fenua 'e 36,7 mirioni toata.

Nâ roto i teie mau tauturu, te tâmau noa ia te Fenua 'i te haamaita'i 'i te oraraa 'o te huiraatira 'i roto 'i te mau 'oire 'o Porinetia.

'Ôpuaraa haamau 'i te pû rahi nâ te mau taiete tautai nâ tua 'o Patitifa Apato'a-Rôpû

'I roto 'i teie pu'etau ma'i pee nei, te tutava noa nei te Fenua 'i te haapautuutu 'i tâ na mau 'âmaa 'imiraa nô te pâuru 'i te hotu 'e te faaitoitoraa 'i te faaano atu â 'i te 'imiraa faufaa. Te fâ 'ia fatu tatou 'i te hô'ê 'imiraa vi 'ore 'i mua 'i te mau tauiraa tau nô te haapâpû 'i te tupuraa 'o Porinetia. 'E 'ôpuaraa faatupu 'i te hô'ê pû rahi tapaeraa nô te mau pahî tautai 'a te mau taiete 'o Patitifa 'apato'a ma te faahotu 'e te haapâpûraa 'i te mau rave'a hinaarohia 'e te mau pahî tai'a nô te ara mai.

'E turu'i teie 'ôpuaraa 'i ni'a 'i te 'amaa tautai 'o tei haamauhia mai 'a 50 matahiti. Tei roto ato'a 'i tô tâtou vairaa 'i rôpû 'i te moana Patitifa, te tumu ia 'e tapae pinepine ma ai te mau pahî tai'a nô te ara mai, râtou 'e tautai nei piri 'i tô tâtou area moana nô te huri 'i tâ râtou tautai, tau anei 'i te feiâ tai'a, faatomo 'i te mâa (te 'ainu, tauihaa tai'a, mâa, môrî anei), nô te huri mai 'i te taata ma'i, hi'opo'a anei 'i te êa 'o te mau 'ihitai, tâtâ'iraa pahî anei 'e rau atu â.

Maoti teie mau tutavaraa 'a te mau taiete tôro'a 'o te fenua nei 'i pâ'eta'eta mai ai teie 'imiraa faufaa 'a tô te fenua nei, mâ te auro tâmau oa 'i te hotu moana 'a Porinetia.

Nô te haapaari 'i te arata'iraa 'ohipa, nâ roto 'i te hô'ê pû rahi, 'i teie mahana 'e faufaahia 'e rave rahi tumu nô te ura'i 'i te 'imiraa faufaa 'a te Fenua. 'E rahi atu â ia te ôraa mai te tauihaa poro'i nâ reira te taata nô te ara mai 'e nâ te reira 'e amo 'i te 'âmaa 'imiraa nâ te mau fatu 'ohipa 'i te fenua nei. 'E fana'o ato'a tô tâtou feiâ tautai 'i te 'ite 'o te tautai 'a tô rapae mai 'ia fâreirei râtou 'i te vâhi hô'ê 'e te pu'etau 'auhune, 'e rave rahi huru hotu moana 'aita 'e tautaihia nei 'e tâtou nâ reira te faaineineraa 'i te i'a tapihoo 'i te ara, nâ roto 'i teie

‘opuaraa ‘e nehenehe ai ‘i tō tātou feiâ ‘e tapae ‘i te vâhi teitei atu nō te tâpapa ‘i te poritita haamauhia nō teie ‘âmaa ‘imiraa ‘a Porinetia.

Nō te faatupu ‘i teie pû rahi nâ te mau taiete tautai ‘o Patitifa Apato’a-Rôpû, ‘e mea iti roa te tuhaa ‘e amohia ‘e te Fenua. ‘O tâ na noa ‘e titauhia ‘o te turu ia nō te faa’ohie ‘i te tereraa ‘ohipa ‘a te hau ‘e te Hau nui. ‘Ua haapâpû te Faatereraa ‘i tâ na turu ‘i teie ‘ôpuaraa.

Aroraa natura ‘i te ra’o ‘uo’uo

‘I muri a’e ‘i te mana’o fârii ‘a te tomita nō te ora natura, ‘ua fârii ato’a te ‘Apooraahau ‘ia poro’ihia te manumanu Eretmocerus Hayati nō te ‘aro natura ‘i te ra’o ‘uo’uo.

‘E faaotiraa teie tapurahia ‘i roto ‘i te tarena ‘ohipa ‘a te Mono peretiteni faaterehau ‘o te faaapu, ‘e te Faatereraa ‘o te ora natura, teie nō te faa’iti mai ‘i te faa’ohiparaa râau.

Te ra’o ‘uo’uo, ‘o te manumanu ia ‘e taparahi nei ‘i te mau faaapu, mai te tōmâtî, totoma, pota, pipi...). Te fifi roa nei te feiâ faaapu nō te ‘aro ‘i teie ma’i. ‘O te faa’ohipa noahia nei ‘o te râau ia, e’ere râ ‘i te mea maita’i, ‘inaha te aro ato’a mai nei teie manumanu. Te tahi, nō te mea ia ‘aita tō te ra’o nei ‘e ‘enemi ‘i Porinetia nei.

Te haapâpûraa ‘i te huru faaamuraa moa ‘ôfaa

Te nuuraa ‘o te tōtaiete ‘e tō na mau hinaaro ‘o te arati’a ia ‘e ti’a roa ‘ia tau’ahia ‘i te pae ‘o te faaamuraa animara ‘o te afata mâa ho’i te reira ‘a te nunaa ‘e te faaturaraa ‘i te maita’i ‘o te animara ‘o te maita’i iho ho’i ‘o te hotu.

Te arata’iraa ‘o tei tarenahia ‘e te Mono peretiteni, hâpa’o ‘i te ‘ohipa faaapu, ‘o te faataaraa ia ‘i te rauraa rave’a ‘a te feiâ faaamu animara ‘i ni’a ‘i te mâtete ‘o te mau hotu : te huero moa tarifa tâ’ôti’ati’ahia ‘e te animara faaamuhia nei ‘i roto ‘i te faaturaraa ‘i te ora maita’i ‘o te animara ‘e tarifa ti’amâ ia.

Nō te neheneheraa te tahi atu mau ‘ôpuaraa ‘âpî ‘e maiha mai, ‘ua haamana te ‘Apooraahau ‘i te faaotiraa ‘e faataa ra ‘i te faaamuraa moa ‘ôfaa : te moa faaamuhia ‘i roto ‘i te mau « ‘aua pa’epa’e », « ‘i ni’a ‘i te repo fenua », ‘e « ‘i te vâhi ateatea ». Nâ teie mau rave’a faaamu moa ‘e tâ’ôti’a ‘i te faito ‘ite-auhia ‘e te ture faaamu animara, riro atu ai te parau faati’a faaamu animara.

Nâ te pu’ohu tapihoo huero ‘e faa’ite ‘i te taa’êraa ‘o te huero ‘e hoohia. ‘E nehenehe roa atu ai ‘i te hôani ‘e mâ’iti ‘i te huero moa faaamu natura noahia ‘e te huero moa faaamu ‘ôpanipanihia.

‘Opuaraa faati’a ‘i te mau pû hmaniraa uira natura ‘âpiti ‘e te uira mâtini

'E rave rahi matahiti, te faatupu noa nei te Fenua 'i te mau mâ'imi 'i te tâuiraraa 'i te mau motu tuamotu 'e te motu tei 'i Porinetia nei, 'ei uira natura 'âpiti 'e te uira mâtini. 'oia ho'i te mau 'apaapa mahana, te mau pâuira 'e te mau mâtini uira.

11 motu tei 'itehia mai 'e nehenehe roa teie rave'a 'e faa'ohipahia tei te pae anei 'o te fenua ti'araa fare uira. Nô te fâna'o te mau motu nei 'i te reira uira, titauhia 1,4 miria haere atu 'i te 2,5 miria toata nô te hô'ê pûai uira 1,3 'e 2,4 MWc, 'e te 'ano'i ito 'âpî 0,2 'e 0,3% 'o te uira 'i Porinetia nei.

Tarena haamahutaraa 2021-2023 : 500 mirioni T nô te moni papa-fatupuraa 'ohipa 'a te SOFIDEP

'Ua haamana te 'Apooraahau 'e 500 mirioni toata nô te turu 'i te moni papa 'a te SOFIDEP nô te pa'epa'e 'i te mau taiete 'i roto 'i te fifi.

'I 2020, 'ua pa'epa'e rahi mai na te SOFIDEP 'i te faaoraora noa 'i te 'miraa faufaa mâ te faa'ohipa 1,4 miria toata nâ te mau PME. Nâ teie turu 'i pa'epa'e mai 'i te puta tereraa faufaa 'a te mau taiete 'o tei topa na 'i roto 'i te aehuehu faatupuhia 'e te 'ôpanipaniraa.

'Ua faaâuhia mai na nô te tarena haamahuta 2021-2023 'a Porinetia, 'i teieraa ra matahiti, haamauhia 'e te SOFIDEP, te faaôraa moni papa-fatupuraa 'ohipa 'e nô te faarava'i 'i teie rave'a turu 'i te mau taiete 'o te Fenua.

'Inaha, te mau taiete 'o tei fâna'o mai na 'i te 'aitarahuraa moni pâruru 'a te Hau nui 'ua 'itehia te tahi maraaraa 'o tâ râtou hopoi'a fif atu ai hô'i tâ râtou tupuraa. Nâ teie moni papa nâ te mau PME râtou 'e nehenehe ai 'e 'aitarahu faahou nâ roto 'i te aumaite.

Te vairaa 'o te mau tarifa : 0,4% te toparaa 'i mâtî

'I mâtî, te tâpa'o 'o te mau tarifa hoo tei topa 0,4% 'e 'ua vai noa 'i te tai'o 98,84, 'i te pae noa 'o te mau tarifa hoo 'o te maa 1,2% 'e 0,6% 'i te pae 'o te utaraa. 'i ni'a 'i te 12 'ava'e, 1,1% te toparaa tarifa 'o te maa.

Te faito 'o te rima 'ohipa 'ua topa 0,2% 'i mâtî 2021 'e 'ua iti mai 1,4% 'i ni'a 'i te 12 'ava'e.'Ia 'âmuihia te tai'o 'o te mau utaraa nâ te reva 'i te ara 'ua topa mai 0,4% 'i mâtî 'e 'ua hee mai ia 1,0% 'i ni'a 'i te 12 'ava'e.

'I te pae 'o te paturaa 'e te mau Paturaa Rarahi, 'ua maraa 0,3% 'i mâtî 'e 'ua vai noa 'i te faito 111,08%. Teie tauraa faatupuhia 'e te maraaraa 1,5% 'o te mau tarifa tao'a hâmani nâ reira te tarifa 'auri fare 0,7%. 'I ni'a 'i te 12 'ava'e te toparaa 'e 0,3%, 'ia 'âmuihia te pae 'o te patura rarahi 'ua maraa ia 'e 1,1%.

'I te pae 'o te paturaa fare, te 'ôrarahi 'o te 'ohipa 'ua topa mai 0,1% 'e te 'ohipa faanehenehe 'ua vaivai noa ia 'i ni'a 'i te tai'o 12 'ava'e, te tai'o rahi 'o te mau paturaa rarahi tei maraa 'i te faito 1,6%.

Faito 'i'o puaa poro'i

'Ua hi'opo'a mai na te tomito 'o te 'i'o puaa 'o tei putuputu na 'i fepuare ra te vairaa 'o te 'i'o puaa tupa'i vauvauhia mai 'e te Faatereraa 'o te faaapu.

'I muri a'e 'i te hi'opo'araa nei 'e te aniraa 'a nau taiete 'e piti 'e taviri nei 'i te 'i'o puaa, 'ua haamana te mau mero tomito 'i te mau aniraa, 'e 'ua faatae 'i tauâ aniraa nei 'i mua 'i te 'Apooraahau nô te 'iriti 'i te poro'iraa 'i'o puaa 'i ni'a 'i te faito 1 370 tane 'i'o puaa nô nau 'ava'e mâtâmua 'e toru 'o 2021 : 690 tane nâ te taiete Charcterie du Pacifique 'e 680 tane nâ Salaisons de Tahiti. 'Ua haamana te 'Apooraahau 'i teie aniraa.

Tauturu moni nâ te OPH nô te tâtuhaaraa fenua 'i Fakarava 'e te faaineineraa 'i te 'ôpuaraa « Village des pêcheurs Hotuarea »

'E aniraa nâ te faaterehau 'o te nohoraa, 'ua faataa te 'Apooraahau 'i te hô'ê tapura faufaa faatupuraa 'ohipa 'a te OPH nô te patu 'i te mau fare totiare 'i Fakarava 'e te 'âpee noa 'i te faatupuraa tarena « village des pêcheurs Hotuarea ».

Te 'ôpuaraa mâtâmua 'o te haafaufaraa ia 'i te mau fenua 'a te hau 'ia fâna'o te huiraa 'o te mau motu 'i te hô'ê 'oraraa taraire. Nô te reira, 'ua tarenahia te hi'opo'araa nô te faaineine 'i te mau ti'araa fare 'i 2016 'i ni'a 'i te mau fenua 'a te hau 'i roto 'i te mau motu atea. 'E nehenehe atu ai 'i te 'ia râtou 'e titau 'i te tauturu moni nô te paturaa fare hâmaniraa OPH 'i ni'a 'i teie mau fenua tarahu-hoo.

Te tuhaa fenua 'i ni'a 'i te 'aanoraa 'e 20 000 m² 'e vai 'i Fakarava faataa 'amauihia 'e te Fenua 'e te 'oire nô teie 'ôpuaraa.

Faataahia nô teie 'opuaraa 15 tâpû fenua 'i te 'aanoraa 'e 700 m² (EDT-OPT), 'e te hô'ê tuhaa vat anoa 'i te 'aanoraa 'e 3 500 m². 'Ua faataahia te tura pape nô teie mau fare OPH. Tai'ohia 12 'ava'e nô te ôti mai teie mau fare. Numerahia 44 mirioni toata tauturu 'a te Fenua 'i te OPH. 100% nâ te Fenua 'e amo 'i teie 'ôpuaraa.

Te piti 'o te 'ôpuaraa 'o te paturaa ia 'i te mau nohoraa OPH pihia « village des pêcheurs Hotuarea » 'e vai 'i Faaa. 'E ti'a mai teie 'ôpuaraa 'i te muriavai 'o te vaifaaô 'o te tahua manureva. Te fâ 'o te haapârahira ia 'i teie huiraa 'i roto 'i te 'ôti'a RHI Hotuarea 'e nâ te roaraa 'o te tahua manureva nô râtou 'e ora nei 'i te 'ohipa tai'a roto.

'E ti 'a mai 'i reira 'e 8 nohoraa 'e te mau fare tai'a, taamura poti, faatoparaa poti, uâhu haapainu. 'E te tahi atu rave'a titauhia nô te 'ohipa tautai, tapura faufaa ta anoa ato'a râ.

Taupûpû mai nei te tereraa 'ohipa faatupuhia 'e te mai pee 'i 2020, 'i taere ai ho'i teie 'ôpuaraa. 'Ua riro atu te mâtete 'o teie paturaa 'i 2021 'e te mâtuturaa 'o te haamata 'i eperera nei nô te hô'ê roaraa 145 'ava'e. Nô te faufaa 'o teie 'ôpuaraa 'ua faaoti te 'Apooraahau 'ia oti mai teie mâtuturaa nô te 15 'ava'e mai tei faaâuhia mai 'e te faaterehau 'o te nohoraa.

Faaineine 'i te 'iriti faahouraa 'o te 'ôti'a ueueraa 'i te feiâ tôro'a fârii râtere

Fifi rahi tô te fâriiraa râtere faatupuhia 'e te covid-19 'e te tapiriraa 'o te mau 'ôti'a fenua hau atu 'i te matahiti nô te pâurururaa ihoa 'i te parare 'o te tiroiro.

Taa'ê atu 'i te rave'a tauturu rû 'i te tuhaa 'o te fâriiraa râtere, 'ua vai ineine te arata'i haamahuta faahouraa 'a te faatereraahau, 'i te taime ihoâ râ 'a matara faahou ai te mau 'ôti'a fenua, nô te faaho'i mai 'i te ti'aturiraa 'o te râtere 'e te faatû'atiraa 'i ni'a 'i te 'âmaa fârii râtere 'e tô na mau faaheporaa 'âpî.

'Ia nâ muahia te neheneheraa 'e 'iriti 'i te mau 'ôti'a 'a Porinetia nô te mau râtere 'o te mau fenua 'o te ara mai, 'ua hinaaro te faatereraahau 'o te fâriiraa râtere 'ia pâururuhia te mau tere haere 'e 'ia ti'aturihia mai 'e te râtere, faaitoito 'i te mau aniraa mâ te turu'i 'i ni'a 'i te mau faaueraa pâururu 'o te faa'ite mai na 'i maita'i 'o tauâ râve'a pâururu 'i mua 'i teie ma'i pee.

Taa'ê atu 'i te reira, 'ua ani na te Fenua 'ia fatu tatou 'i te taïpe « Safe Travels », 'i te tâatiraa World Travel and Tourisme Council – WTTC. 'Ei 'âpiti pautuutu 'e te mau tôro'a fârii râtere nô te manuia teie haamata faahouraa 'i roto 'i te tere-au-mâite. Nô te reira, faanahohia te hô'ê arata'iraa 'âpee, nâ te feiâ tôro'a, nô te faahamana'o noa 'i te mau faaueraa pâururu 'i te mau râtere, te feiâ tôro'a, te huiraatira.

'Ia 'ôpere 'i te mau tapura taata hâpa'o nô te faa'ohie 'i te 'ohipa 'âmui.

Tei roto te feiâ tôro'a nei 'i nau tuhaa motu 'e pae, ti'ahia mai 'e tô te : hôtera 'utuâfare, fare tâmâaraa, taieta fârii 'e te utaraa, faaanaanataeraa, taurumi 'e rima'î.

Faanahohia te mau hora 'e 2 nô te tahi mau haapiipiraa 'i eperera 'e tupu nâmua roa 'i Tahiti, Moorea, Popora, Raiatea, Huahine Maupiti, Rairoa, Tikehau, Fakarava ; 'e, nâ roto 'i te 'itenati nô te tahi atu mau motu, nô te feiâ 'e 'anaanatae mai, te feiâ tôro'a fârii râtere, te mau tomite fârii râtere, te mau mero 'âpooraa 'oire, te mau rauti êa 'e te mau tâatiraa.

'E piti tuhaa 'ohipa ; 'a tahi te faahâman'oraa 'i te mau rave'a tauturu 'e vai nei (tauturu moni, faa'oreraa tute, totiare, 'e tîhanihaniraa) 'e te piti tei ni'a i'a mau rave'a 'e te mau arata'iraa 'o tei haamauhia nô te haapâpû 'i te parau pâururu êa 'i te mau manihini, te feiâ 'ohipa, te huiraatira (te mau faaueraa nô te tomo mai 'i Porinetia ; te tahua ETIS, te puta êa, te mau puta arata'i 'e te pupu taata poro pâururu êa.

'Ia 'âmui mai te mau tonohaa 'o te êa 'a te mau 'oire 'e ti'a ai nô te faatupu 'i te tahua fâreireira 'i rotopû 'i te feiâ fârii râtere 'e te mau pupu 'o te êa. Nâ teie tahua 'e faahôpue 'i te rave'a arai 'e te pâruru êa 'i roto 'i te mau motu.

Rurura 'ohipa nâ te mau rauti 'o te êa

Te tuhaa mâtâmua 'o te haamauraa 'i te nuu rauti nô te êa nô te turama 'i te huiratira 'e te mau râtere 'ia ineine nô te 'iriti faahouraa 'i te 'ôti'a fenua 'i te 15 'o tiurai.

Te tihepuraa 'e 436 CAE 'i roto 'i te rahiraa 'e 80 'oire, pihia « guides sanitaires » 'o tei nehenehe roa 'e tomo 'i roto 'i te huiraatira 'i te mau vâhi haere rahihia 'e te taata 'e te mau vâhi fârii râtere.

'Ua tono ato'ahia hô'ê rauti faatere êa 'i roto 'i te nuu hô'ê nô te faatîti'aifaro 'i te arata'iraa 'ohipa 'i roto roa 'i te mau 'oire. Nô te reira 'âpee noa atu ai te rauti 'i roto 'i te 6 'ava'e 'ua fatu râtou 'i te mau rave'a turama nô te manuia te 'ohipa. Hô'ê rauti paari 'i ni'a 'i te arata'iraa 'i te pae 'o te fariiraa râtere, 'o te niu mau ia 'o te manuiaraa 'ohipa. 'E 49 rauti tei fana'o 'i teie rave'a, haamauhia 'i atopa 2020 tae mai 'i mâti 2021 nâ roto 'i te farereiraa na roto 'i te 'itenati 'e te niuniu 'e piti taime 'i te 'ava'e 'aore râ 'i te mau 'ava'e ato'a.

Te 'ohipa 'i muri mai 'o tei arata'ihia : te rautiraa 'i te mau pupu, te turamaraa 'e te 'âpeeraa 'i ni'a 'i te mau uiraa nô ni'a 'i tâ râtou 'ohipa, te hâmaniraa 'i te mau parau haaputu tâ 'ava'e horo'a atu 'i roto 'i tô râtou rauti faatere, te haaputuraa parau 'i roto ia 'i te faatereraahau 'o te fâriiraa râtere.

Tei te au 'o te tereraa 'ohipa 'e te vairaa 'o te êa 'e te faaotiraa 'e ravehia 'e te Faateraa Hau farani 'e te haamauraa mai 'i te faaueraa 'âpî nô ni'a 'i te mau tere nâ te mau fenua farani 'i te aramoana, mai te 3 'o feppure 2021, tei roto 'o Porinetia 'i te vairaa 'ôti'a 'ôpanihia.

Nô te reira 'e 'ia au 'i te parau huri'ea nô te 30 'o tenuare 2021 'o tei haapaari 'i te mau faaueraa 'aro tiroiro, te tâato'araa 'o te râtere nô rapae mai 'aore 'e tere atu mai Porinetia titauhia te hô'ê parau tere rû mai te 3 'o feppure 2021 ra, nâ te reira 'i tâpe'a tâ'ue noa 'i te fâriiraa râtere.

Te hinaaro nei te faatereraa 'o te êa 'e tamau noa te 'ohipa 'e te nuu arata'i êa, 'i roto 'i te mau 'oire, nô te tâmau noa 'i te faaâra 'i te nunaa. 'Ua 'ite ato'a 'o ia 'i te 'ohipa maita'i 'i ravehia 'e teie mau rauti nô te êa nô te turama 'i te huiraatira 'i mua 'i teie ma'i Covid-19, 'e te mau rave'a pâruru, 'e te rave'a pâtia arai.

Nô te haamaita'i 'i te parau pâruru nô te fârii 'i te manihini 'i roto 'i te aumaite 'ia matara mai te mau 'oti'a, 'e te auraro maiteraa 'i te mau faaueraa pâruru, 'e tupu te 2 'o te tuhaa 'ohipa nô te tura'i atu 'i te 'ohipa 'a te nuu rauti êa. 'O te arata'iraa ia 'i te hô'ê tereraa haapii 'âpî nô te mau nuu haamauhia mai na, nô te haamauruuru, nô te tâ nota 'e te faafâriuraa 'i ni'a 'i te patia arai covid-19, te haapaariraa 'i 'i tô râtou 'ite mâ te turu'i 'i ni'a 'i te mau rênî 'itehia mai na 'i tiurai 2020 tae mai 'i mâti 2021, te faaitoitoraa 'i te mau pupu 'i te haamau 'i te puta arata'i 'ei tarena 'ohipa nô te hô'ê rênî mau.

'Ua faaineine ato'a mai te faatereraahau 'i te hô'ê tai'o rahi 'o te mau rauti arata'i êa, 'e 2 rururaa turama 'e haapiiraa, hô'ê nô te haapaari 'i te 'ite 'e te aravihi, i ni'a 'i teie nau tumu parau 'e piti.

Tei anihia mai 'e te mau 'oire 'o Tahiti 'e Moorea, Raro Matai, Tuhaapae Matuita 'e Tuamotu-Maareva, 'ua ôti hia 'i te ravehia.

Te 'api turamaraa tuha toruhia.

Te rururaa 'ohipa faatupuhia 'i Tahiti 'i te 14 'o Eperera 2021. 'E 'âmui mai tô Tahiti 'e Moorea 262 arata'i êa, 'e 28nuu êa nô te mau motu nâ roto ia 'i te 'itenati.

Te mau pupu haapii 'e tâatiraa tei faaâu ato'ahia 'i Raromatai, Popora, Maupiti, Raiatea 'e Huahine 'e 73 arata'i 'âpî.

Te mau pupu haapii 'o tei faaâu ato'ahia nô Tuamotu, Matuita, Tuhaa pae, nâ roto 'i te 'itenati Fakarava, Manihi, Ahe, Tikehau, Rikitea, Nuku Hiva, Hiva 'Oa, Ua Pou, 'e Ua Huka, Rurutu, Rimatara 'e Raivavae, tai'ohia 111 taata.

'E faaineineraa teie nô te taima 'a 'iriti noahia atu te mau 'ôti'a fenua, 'e tupu ia te tuhaa 2 'i te 13 ate atu 'i te 30 'o eperera 2021.

'Upa'upa tuiroo

Haamatahia mai 'i 2019, turu a te faaterehau 'o te Ta'ere, 'o te toruraa teie 'o te matahiti 'o te 'upa'upa Tuiroo.

Faannahohia 'e te Fare Tauhiti ui, 'e tupu 'i ni'a 'i te tahua To'atâ 'i te hora 7 mahana maa 24 'o eperera. 'O te mau rohi 'upa'upa 'e te mau fatu pehe tuiroo 'o te fenua nei â te faahanahanahia.

'E fâreireira teie nô te faahâmana'o 'i te hô'ê 'o te mau 'aito himene 'o te fenua nei : Bobby Holcomb. Nô teie 'âru'i taa'ê, 'ua pâhono mai te mau rohi pehe nô teie tau nei nô te faaora faahou 'i te mau himene fatuhia mai na 'e teie 'aito. 'O te tae mai 'i tauâ 'âru'i nei, 'o Raumata Tetuanui, Taloo Saint Val, Reva Juventin, Nohorai Temaiana, Teiho Tetiifa 'e Guillaume Matarere.

Amohia mai 'e Bruno Demougeot, raatira pupu tuiroo 'o tei 'âpee noa mai na mai te 'ômuaraa 'o teie ta'urua.

Nô te faaâu 'ia tae rahi mai te huiraatira 1 000 toata noa te tarifa titeti.

E 'inaha, mai te tâato'araa 'o te mau ta'urua faannahohia 'e te Fare Tauhiti Nui, 'e faahepohia te faaueraa pâruru tiro-tiro, 'ia pâpû 'i te huiraatira 'i te aumaite 'o teie tupuraa ta'urua. Nô te mau turamaraa hau atu tei ni'a 'i te tahua www.maisondelaculture.pf.

Pû'ohuraa 'o te rururaa 'ohipa 'a te mau ti'a faatere 'a te hau : faa'ohieraa 'ohipa

T rpû'ohuraa 'o te rururaa 'ohipa 'a te mau raatira 'ohipa 'a te hau 'o tei tupu na 'i te 23 'o mâti ra 'i roto 'i te piha rururaa 'a te Faatereraa 'o te haapiiraa 'i Pirae.

Te fâ 'o teie fâreireira 'o te haapâpûraa ia 'i te ti'a faatere 'a te hau, 'ia faa'ohipa vitivitihia te mau arata'iraa 'e 'ite matahia atu te tauiraa 'o te arat'iraa 'ohipa 'e te mau rave'a. 'Ua tae mai te tâato'araa 'o te mau faatere 'ohipa 'a te hau. Te faaueraa 'o te hôro'araa atu 'e piti arata'iraa 'i te 'âmaa 'e 'ua 'i te tâato'araa 'o te mau 'âmaa 'ohipa. Te rahiraa 'o te mau faaueraa tei roto ia 'i te 'âanoraa 'ohipa nô te huiraa'ira.

Te tumu parau 'otahi roa 'o te numerauira 'e te târorouiraraa 'i te mau parau mana (34 tei faaâuhia 'e 27% ia). 'I muri mai 'o te haamaita'iraa ia 'i te mau turamaraa nâ roto 'i te piâraa 'i te mau parau nâ roto 'i nau reo 'e piti (20%), te hi'oraa 'e tau'i anei 'i te mau hora 'ohipa 'a te feiâ rave 'ohipa noa (32%) 'e te mau rauti (10%).

Hô'ê pupu 'ohipa nô ni'a 'i te târorouiraraa 'i te mau parau 'i reira 'ua 'itehia mai te tahua tâmataraa rave'a. 'E rave'a faa'ohie 'i te mau parau faa'î 'e 7 a'e tuhaa nô roto mai 'i te tere pâpû 'e 'o tei faaineinehia nô tau â rururaa nei 'e 'o tei 'ôperehia 'i roto 'i te mau rauti 'o tei 'âmui mai. Te mau fâ 'o teie rururaa 'ohipa 'ua manuia roa ia. 'Ua nehenehe ato'a 'i te mau faatere a te hau 'e faatupu 'i te mau 'aitauiraa mana'o.

Te faanahoraa 'ohipa mai teie 'o te parau pmai ra 'i te faufaa 'o te 'ohipa 'âmui 'e manuia mai te peu 'e 'âmui mai te rahiraa 'o te 'mau 'âmaa 'ohipa. 'Ia 'ite ato'a 'e 'o te 'âmuiraa mai nau tino faa'ohie 'ohipa 15 nô roto mai râto'u 'e 8 piha 'ohipa nô roto ato'a mai râ 'i te mau faatere 'ohipa 'a te 'ômitera teitei 'e te mau 'oire.

Nâ roto 'i te ho'iraa mai 'o te mau rave'a nô roto mai 'i te mau piha 'ohipa 'a te mau faatere'ahu, 1071 'ôpuaraa faa'ohieraa 'ohipa tei tapurahia 'e 'o te faaterehia hou te hope'a 'o te pu'etau faatereraa nei.

Faaôraa 'i roto 'i te GIPED, 'e faa'ohiparaa 'i te numera niuniu 119

'I roto 'i te haapaariraa 'i te pâruru tamarii 'i roto 'i te 'ati, 'e mea faufaa 'ia fatu 'i te rave'a arai 'e te faaâraraa tano. No te reira, titau 'i te rave'a fârii nâ roto 'i te niuniu nâ te tamarii 'i roto 'i te fifi 'e ti'a ai.

Nô te reira, 'ua turu 'i te DSFE, turuhia 'e te faatereraahau 'o te Utuâfare, 'e te 'ohipa totiare, 'e 'aro nei 'i te taivaiva, te Peretiteniraa 'e te tâato'araa 'o te mau pû 'ohipa 'a te Fenua, 'e 'ohipa 'âmui nei 'e te 'âmuiraa GIPED 'ia fatu a'e tatou 'i te numera niuniu 119.

Te faaâuraa 'ia haamata 'i te 2020, tura'ihia atu râ nô 2021. 'Ua haamana mai te 'apooraa mero hope 'a te GIPED 'i te 24 'o novema 2020 'i te taupurahia 'o Pörinetia 'i roto 'i teie 'âmuiraa. 'E piti tumu faufaa rahi te tape'a mai nô te tamarii 'i roto 'i te fifi :

- Te taatiraa (ONPE), 'o te pâhono ra 'i te hinaaro mau 'ia faati'ahia 'i te vairaa mau 'o te hâmani 'inoraa tamarii. 'Ia tu'ati atu 'i ni'a 'i te mau numera pâpû nô te faito 'i te rave'a arain 'e te faatupuraa 'i te mau hi'opo'araa.
- Te pû fârii nâ roto 'i te niuniu faataahia no te mau tamarii 'i roto 'i te hamani 'inoraa, 'ia nehenehe 'ia râtou 'e niuniu rû 'i te pû pâruru tamarii 'i Porinetia nei, mâ te faaâra ato'a 'i te mau mana 'ia titau noa atu 'i te tauturu nâ te tamarii 'i roto 'i te hâmani 'inoraa. Te vai nei teie tahua 'ôpere niuniu i Pari, 45 'âmaa niuniu pâhono.

Nô te reira, 'ia faa'ohipahia teie niuniu tâmoni 'ore « 119 » 'o tei faaâuhia nô te 'ômuaraa 'o 2021, nô te fâna'o ato'a te tamarii ma'ohi 'i teie rave'a pâruru 'inaha te vai nei 'i farani 'e te tahi atu mau fenua nâ te aramoana.

Faito 'i'o puaa poro'i

'Ua hi'opo'a mai na te tomita 'o te 'i'o puaa 'o tei putuputu na 'i fepuare ra te vairaa 'o te 'i'o puaa tupa'i vauvauhia mai 'e te Faatereraa 'o te faaapu.

'I muri a'e 'i te hi'opo'araa nei 'e te aniraa 'a nau taiete 'e piti 'e taviri nei 'i te 'i'o puaa, 'ua haamana te mau mero tomita 'i te mau aniraa, 'e 'ua faatae 'i tauâ aniraa nei 'i mua 'i te 'Apooraahau nô te 'iriti 'i te poro'iraa 'i'o puaa 'i ni'a 'i te faito 1 370 tane 'i'o puaa nô nau 'ava'e mâtâmua 'e toru 'o 2021 : 690 tane nâ te taiete Charcterie du Pacifique 'e 680 tane nâ Salaisons de Tahiti. 'Ua haamana te 'Apooraahau 'i teie aniraa.

-0-0-0-0-0-